Raadsvoorstel

Ter beschikking stellen van een bedrag voor een subsidie voor herstel kerktoren, Beeklaan 13 De Zilk

Aan : de gemeenteraad
Van : College van B&W
Datum : 27 februari 2024
Portefeuillehouder: : R. ter Hark
Zaaknummer : 435507

Publiekssamenvatting

De Heilig Hartkerk in de Zilk heeft bij de gemeente een subsidieverzoek ingediend ten behoeve van instandhouding van de kerktoren van de Heilig Hartkerk in de Zilk. In dat verzoek vraagt zij af te wijken van het maximaal te subsidiëren bedrag over een periode van 5 jaar van €7.500,-. Voorgesteld wordt hier onder voorwaarden van af te wijken tot een maximum van €50.000,-.

Voorgesteld besluit

I) Een bedrag ter beschikking te stellen uit de algemene reserve voor een te verlenen subsidie ten behoeve van instandhouding van de kerktoren van de Heilig Hartkerk aan Beeklaan 13, te De Zilk;
II) Het maximum ter beschikking te stellen bedrag vast te zetten op €50.000,-.

Inleiding

Aanleiding

De Heilig Hartkerk in de Zilk heeft bij de gemeente een subsidieverzoek ingediend ten behoeve van instandhouding van de kerktoren van de Heilig Hartkerk in de Zilk. Ondanks regelmatig onderhoud van de kerk, heeft de toren een redelijke mate van achterstallig onderhoud. Hier wil het parochiebestuur wat aan doen met als uitgangspunt om de toren te behouden. De kerk en de naastgelegen pastorie zijn gemeentelijk monument.

Het onderhoud van de toren is een grote aanslag op de relatief kleine gemeenschap met een relatief groot kerkgebouw. Men wil de kerk graag behouden als ontmoetingslocatie voor het dorp. De parochie beschouwd de toren, ondanks dat zij er eigenaar van is, ook als gemeengoed van het hele dorp en heeft daarom – mede vanwege haar verlieslatende exploitatie – een verzoek gedaan om ten behoeve van de subsidie die de gemeente verstrekt conform artikel 11.6 van de verordening een uitzondering te maken op het maximaal te subsidiëren bedrag over een periode van 5 jaar van €7500,-.

Naar aanleiding van deze vraag is er een nader extern onderzoek gedaan naar de bouwhistorische waarde van de kerk als geheel en een intern onderzoek naar de waarde van de kerk in het landschap. Op basis van dat eerste onderzoek is geconstateerd dat het gebouw in één ontwerp is gebouwd en

kerk en toren architectonisch gezien een onafscheidelijke relatie hebben. Ook de waarde in de omgeving wordt cultuurhistorisch en stedenbouwkundig hoog geacht.

Ten behoeve van het verzoek en op basis van deze bevindingen wordt daarom voorgesteld een ruimere instandhoudingssubsidie te geven, op basis van de door de parochie opgestelde begroting en de bepaling dat 50% van de subsidiabele kosten hiervan wordt vergoed. Gelet op de algemene subsidieverordening (ASV) kan in dit geval maximaal €50.000,- worden vergoed.

Om de maatschappelijke waarde van de restauratie te versterken, is de parochie bereid hiervoor (tijdens dan wel rondom de restauratie) te zorgen voor een toeristentrekkende activiteit. Dit zou dan in het ideale geval kunnen plaatsvinden in de vorm van een torenklim langs de steigers van de toren.

Beoogd effect

Met het verstrekken van de subsidie wordt een bijdrage geleverd aan het behoud van een belangrijk cultuurhistorisch object in De Zilk en een van de markantste gebouwen in het noorden van de gemeente. Daarnaast kan een publiekstrekkende activiteit een bijdrage leveren aan de toeristische sector in de Duin- en Bollenstreek.

Argument(en) per beslispunt

Beslispunt I: Een bedrag ter beschikking te stellen uit de algemene reserve voor een te verlenen subsidie ten behoeve van instandhouding van de kerktoren van de Heilig Hartkerk aan Beeklaan 13, te De Zilk;

Argumenten

1.1 Werkzaamheden passen binnen de voorwaarden van de subsidieregeling.
Voorgestelde werkzaamheden passen binnen de kaders van de Leidraad Subsidiabele Instandhoudingskosten Monumenten die het Rijk heeft vastgesteld en waar binnen de subsidieverordening gebruik van wordt gemaakt om het subsidiabele bedrag vast te stellen.

1.2 Nadere onderzoeken bevestigen de noodzaak voor een zwaardere ingreep dan gebruikelijk.
Er is in het verleden onderhoud gepleegd aan het schip van de kerk, maar weinig onderhoud aan de toren. In het monumentenwachtrapport van 2020 is te lezen dat in 2009 nagenoeg alle goten zijn vervangen. In 2017 is er onderhoud uitgevoerd aan het balkon van de pastorie en zijn er diverse ramen vervangen. Over het algemeen is de staat van het onderhoud in de loop der jaren verbeterd. Op basis van het rapport is ook te lezen dat zeker voor de kerktoren onderhoud noodzakelijk is. De parochie heeft onderzoek gedaan naar de staat waarin de toren verkeerd. Deze onderzoeken bevestigen een beeld dat een totale restauratie verstandiger is dan het oppakken van losse onderdelen in de tijd. Dit zorgt voor een relatief zware investering op een enkel moment, maar de totale kosten komen daardoor lager uit dan als de werkzaamheden worden uitgesmeerd over een langere periode.

1.3 De subsidiëring biedt een maatschappelijke meerwaarde.
De parochie blijft graag in het dorp vertegenwoordigd. Hiervoor blijft een sluitende begroting van belang. Als zij al haar budget aan de toren moet uitgeven wordt het steeds moeilijker voor de parochie om haar maatschappelijke functie uit te dragen. Er is voor vrijwilligers die een bijdrage leveren aan instandhouding van de kerk en omliggende groen, dan geen plek meer in De Zilk aanwezig waar zij hun werk kunnen doen. In dat geval kan een stuk saamhorigheid in het dorp verdwijnen. Een grotere subsidiëring biedt daardoor een maatschappelijke meerwaarde.

1.4 De toren is een belangrijke landmark in de omgeving en wordt gewaardeerd door Zilkers.
Tijdens de jaarlijkse kerkenveiling wordt er ongeveer door 800 Zilkers geld opgehaald voor behoud van de kerk. Dit is een aanzienlijke hoeveelheid mensen op een inwoneraantal van ruim 2300 inwoners. Hieruit blijkt dat behoudt van het kerkgebouw leeft in het dorp. Voor algemeen onderhoud en dagelijks gebruik lukt het de parochie hiervan onderhoud te plegen. Voor een grote investering als onderhoud aan de toren, komen er hierdoor echter nog steeds te weinig inkomsten binnen.

1.5 De toren biedt een zinvolle burgerlijke functie als zendmast in de omgeving
Niet alleen voor de parochie en inwoners van de Zilk is de kerktoren van belang. De toren biedt ook ruimte aan een burgerlijke functie. De toren wordt namelijk gebruikt door drie verschillende aanbieders van mobiele data. Daarmee biedt de toren een gebruiksfunctie voor de omgeving zonder dat daar een extra storende zendmast in voor geplaatst hoeft te worden.

1.6 Een kerktoren is moeilijk geschikt te maken voor andere functies
In tegenstelling tot bijvoorbeeld het schip van de kerk of andere monumentale gebouwen is het lastig om in een kerktoren andere functies onder te brengen dan bovengenoemde. Een andere vorm van gebruik dan als landmark is daardoor eigenlijk geen optie.

Kanttekeningen/Risicofactor(en)
1.1 Het subsidiëren van een hoger bedrag kan leiden tot precedentwerking.
Op basis van het gelijkheidsbeginsel zou het verlenen van een hoger subsidiebedrag kunnen leiden tot precedentwerking. Dit betekent dat dan ook aan anderen een hoger subsidiebedrag dient te worden uitgekeerd. Of ergens anders ook een hogere subsidie geoorloofd is, omdat er onvoldoende ruimte is voor ander gebruik, zou echter per geval bekeken moeten worden. De kerk is qua formaat wel een uitzonderlijk object. Er wordt geen stormloop verwacht, maar in principe zou het dan gaan om twee andere kerktorens.

1.2 Het is ook mogelijk om de toren om-niet over te nemen.
Verschillende gemeenten hebben er wel eens voor gekozen kerktorens over te nemen van de kerk en in dat geval het onderhoud van het object op zich te nemen (Vanwege Napoleon heeft de gemeente ook al 3 kerktorens in bezit). De gemeente zou in dit geval een inkomstenbron ophalen uit de toren van ongeveer €8000,- per telefoonaanbieder per jaar, maar wel de volledige kosten van €400.000,- moeten maken voor het onderhoud. Hiermee zou dan ook een inkomstenbron voor de parochie verdwijnen en het bezit van de toren leidt tot extra werk binnen de gemeentelijke organisatie. Daarom wordt deze optie niet voorgesteld.

Beslispunt II: Het maximum ter beschikking te stellen bedrag vast te zetten op €50.000,-.
2.1 Gelet op de reserve van de parochie is dit het maximum uit te keren bedrag per subsidieaanvraag.
Op basis van de opgestelde onderhoudsbegroting vallen de kosten uit op €393.936,48 Ten behoeve van het subsidiabele bedrag gaan hier de kosten van elektrische installaties en nieuwe luidklokken die hierin ook zijn meegenomen, vanaf. Het subsidiabele bedrag komt daarmee neer op €382.179,78. Een subsidie van 50%, conform de subsidieverordening gemeentelijke monumenten, komt dan neer op €191.090,-. De parochie heeft een algemene reserve van rond de €7 miljoen. De exploitatielasten van de parochie liggen rond de €5 miljoen. De reserve van de parochie is dus hoger dan 15% van de exploitatielasten. Op basis van de algemene subsidieverordening kan dan maximaal €50.000,- aan subsidie worden verstrekt.

2.2 Er moet voldoende budget beschikbaar blijven voor andere aanvragers.

Ten behoeve van het uitgeven van subsidies voor gemeentelijke monumenten is een budget van €60.883,- beschikbaar. Een subsidie van €50.000,- haalt een grote hap uit dit budget, waardoor er voor andere subsidieaanvragers onvoldoende budget over is. Meer budget kan uit de algemene reserve beschikbaar worden gesteld.

Kanttekeningen/Risicofactor(en)

2.1 De instandhouding van het cultureel erfgoed biedt grond om af te wijken.
De parochie heeft aangegeven eigenlijk €200.000,- subsidie te willen ontvangen. De parochie teert structureel in op haar reserve, omdat inkomsten structureel achterblijven bij de uitgaven. De parochie zal de komende investeringen qua beschikbare liquiditeit weliswaar kunnen dragen, maar met de structureel verlieslatende exploitatie van rond de €4 ton per jaar, brengt het herstel van de toren een extra grote hap uit het budget. Dit geeft een grote druk op de toekomstige exploitatie en het voortbestaan van de parochie op de middellange termijn. Beschouwd kan worden dat vasthouden aan de bepaling in artikel 22.4 ASV niet evenredig is, omdat dit de bevordering van de instandhouding van het culturele erfgoed kan schaden. Er zou dan voor gekozen kunnen worden om gelet op het belang van het cultureel erfgoed alsnog af te wijken van het maximum bedrag.

De parochie ontvangt geen andere subsidie voor deze werkzaamheden. Het vaststellen van een hoger bedrag heeft dus geen gevolgen in het kader van staatssteun, – mits niet meer over meer dan 100% van de kosten subsidie wordt gevangen – omdat de parochie geen onderneming is die economische activiteiten verricht en de maatregelen specifiek bedoeld zijn om instandhouding van het culturele erfgoed te bevorderen.

2.2 Op basis van het voorliggende maximumbedrag, zijn mogelijk handhavende vervolgstappen nodig
De parochie heeft aangegeven geen onderhoud te zullen plegen bij toekenning van een subsidiebedrag lager dan 2 ton. Daarbij heeft de parochie aangegeven in dat geval, de toren af te willen breken. Hoewel er niet op voorhand vanuit gegaan hoeft te worden dat het hier gaat om een actie die men daadwerkelijk in uitvoering zal brengen, handelt de parochie in dat geval in strijd met artikel 13 van de erfgoedverordening. Gelet op de daarin genoemde instandhoudingsplicht en het feit dat de eigenaar doelbewust geen onderhoud pleegt aan het object dan wel schade toebrengt aan het monument, zou de gemeente in dat geval handhavend op moeten treden. Handhavend optreden kan zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk. De koninklijke route is wel altijd eerst bestuursrechtelijke handhaving.

2.3 De subsidieaanvraag geldt niet voor het schip.
Op basis van het “Infoblad Zelfstandig Onderdeel” dat de RCE heeft opgesteld voor monumentensubsidies, wordt een kerktoren beschouwd als een onderdeel waar een aparte subsidieaanvraag voor kan worden ingediend. Voor het schip zou daarom ook een aparte subsidieaanvraag ingediend kunnen worden met een verzoek tot vaststelling van een hoger subsidiebedrag (tot €50.000,-). Dit geldt in mindere mate voor de pastorie. In dat geval zou er in theorie ook vooraf “gestapeld” kunnen worden.

Financiën

	Kostenomschrijving	Bedrag	Dekking
	Verstrekken subsidie	€50.000,-	Algemene reserve

Totaal		€50.000,-	Algemene reserve

Vervolg

Actie	Planning
Instandhoudingswerkzaamheden aan de toren	2024

Bijlage(n)

A. Raadsbesluit - Subsidie gemeentelijke monumenten (kerktoren) Beeklaan 13 De Zilk
B. Bestek - Technische omschrijving onderhoudswerkzaamheden aan de toren
C. Rapport - Onderzoek naar het ontstaan van schade aan het inpandige metselwerk
D. Rapport - Pieters Bouwtechniek Opname schade in de toren
E. Rapport - Bouwhistorische verkenning met waardenstelling
F. Rapport - Cultuurhistorische waardering en stedenbouwkundige kwaliteit
G. Rapport - Monumentenwacht 2020
H. Begroting - Onderhoud toren RK Kerk De Zilk

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Noordwijk

Mw. E.M. Overzier
secretaris

Mw. W.J.A. Verkleij
burgemeester